

การพัฒนาแบบโรงเรียนแห่งความสุข สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหว หรือสุขภาพ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

The Development of a Happiness Schools Model for Students with Disabilities, Mobility Impairments, or Health Concerns under the Office of Special Education Bureau

พวงทอง ศรีวิลัย¹, ศิริพงษ์ เสาภายน² และ สุมาลี สังข์ศรี³

Phoungthong Sriwilai¹, Siriphong Saopayon² and Sumalee Sungsr³

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: phoungtong_sri@hotmail.com¹

Received: 2025-3-18; Revised: 2025-3-26; Accepted: 2025-3-28

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็น เพื่อสร้างรูปแบบโรงเรียนแห่งความสุข และประเมินผลการใช้รูปแบบโรงเรียนแห่งความสุข สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว หรือสุขภาพ การดำเนินการวิจัยประกอบด้วย 3 ขั้นตอน 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็นต่อรูปแบบโรงเรียนแห่งความสุข กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริหาร คณะครูบุคลากร นักเรียน ผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษา ของโรงเรียนที่จัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว หรือสุขภาพ จำนวน 5 แห่ง 322 คน คัดเลือกใช้การสุ่มอย่างง่าย 2) สร้างรูปแบบโรงเรียนแห่งความสุข และ 3) การทดลองใช้รูปแบบ แบ่งเป็น 2 ขั้นตอนคือ (1) นำรูปแบบไปทดลองใช้ กับกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหาร ครูและบุคลากร นักเรียน ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษา ของโรงเรียนศรีสังวาลย์เชียงใหม่ (2) ประเมินคุณภาพรูปแบบโรงเรียนแห่งความสุข โดยโรงเรียนศรีสังวาลย์เชียงใหม่

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันในการบริหารและจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาแบบโรงเรียนแห่งความสุข พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก คือ ด้านผ่อนคลายสบายใจ ด้านองค์กรเป็นเลิศ ด้านสมานฉันท์ ด้านก้าวหน้าเทคโนโลยี และด้านสภาพแวดล้อม 2) รูปแบบโรงเรียนแห่งความสุข มี 5 องค์ประกอบ คือ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ด้านสมานฉันท์ ด้านการผ่อนคลายสบายใจ และด้านองค์กรเป็นเลิศ 3) ผลการประเมินการใช้รูปแบบโรงเรียนแห่งความสุข พบว่า มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ เหมาะสำหรับการนำไปใช้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบทั้งหมดอยู่ในระดับมากที่สุด การประเมินผลคุณภาพการใช้รูปแบบโรงเรียนแห่งความสุขอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: รูปแบบโรงเรียนแห่งความสุข, นักเรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกาย, สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

Abstract

This research aims to study the current conditions and essential needs for developing a "Happy School" model and to evaluate its implementation for students with physical, mobility, or health impairments. The research process consists of three phases: Studying the

current conditions and essential needs for the Happy School model. The sample group includes administrators, teachers, staff, students, parents, and school board members from five schools providing education for students with physical, mobility, or health impairments, totaling 322 participants selected through simple random sampling. Developing the Happy School model. Implementing and evaluating the model, which consists of two steps: (1) Pilot implementation of the model with a sample group consisting of administrators, teachers, staff, students, parents, and school board members of Srisangwan Chiang Mai School. (2) Evaluating the quality of the Happy School model at Srisangwan Chiang Mai School.

Research Findings: The current state of school management and teaching was at a moderate level. The analysis of essential needs for developing the Happy School model indicated a high level of necessity in all aspects: relaxation and peace of mind, organizational excellence, harmony, technological advancement, and the environment. The Happy School model comprises five components: environment, technological advancement, harmony, relaxation and peace of mind, and organizational excellence. The evaluation of the Happy School model's implementation revealed that it is accurate, appropriate, feasible, suitable for application, and highly beneficial. The overall quality assessment of the model's implementation was rated at a high level.

Keywords: Happy School Model, Students with Physical Disabilities, Bureau of Special Education Administration

บทนำ

การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการหรือบุคคลที่มีความบกพร่องด้านต่าง ๆ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา พฤติกรรม อารมณ์ หรือสังคม การได้ยินและการมองเห็นในรูปแบบของสถานศึกษา มูลนิธิ หักภาครัฐหรือเอกชน โดยมุ่งหวังพัฒนาบุคคลเหล่านี้ให้มีศักยภาพในการดูแลตนเอง ไม่เป็นภาระต่อสังคม สามารถดำรงชีวิตในสังคม มีสัมมาอาชีพ สร้างรายได้และมีชีวิตที่ปกติสุขเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป สอดคล้อง กับพระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ ที่พระราชทานพระราชดำรัส แก่คณะกรรมการมูลนิธิอุทกพัฒน์คนพิการ ในพระบรมราชูปถัมภ์ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน ในวันศุกร์ ที่ 22 มีนาคม พ.ศ. 2527 ความว่า “งานช่วยคนพิการนี้ก็มี ความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะว่าผู้พิการ มิได้เป็นผู้ที่อยากพิการแต่อยากช่วยตนเอง ถ้าเราไม่สามารถช่วยเขาให้ สามารถปฏิบัติงานอะไรเพื่อชีวิต และมีเศรษฐกิจครอบครัวที่ทำให้เกิดสิ่งที่หนักในครอบครัว หนักแก่ส่วนรวม ฉะนั้นนโยบายที่ทำก็คือ ช่วยเขาให้ช่วยตนเองได้ เพื่อให้เขาสามารถเป็นประโยชน์ต่อสังคม” ในขณะที่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 บัญญัติไว้ในมาตรา 71 รัฐพึงส่งเสริมและพัฒนาทรัพยากร มนุษย์ให้เป็นพลเมืองที่ดี มีคุณภาพ และความสามารถสูงขึ้น

รัฐพึงให้ความช่วยเหลือเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ ผู้ยากไร้ และผู้ด้อยโอกาส ให้สามารถ ดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ และคุ้มครองป้องกันมิให้บุคคลดังกล่าวถูกใช้ความรุนแรงหรือปฏิบัติอย่างไม่เป็น ธรรม รวมตลอดทั้งให้การบำบัด ฟื้นฟู และเยียวยาผู้ถูกระทำการดังกล่าว (ราชกิจจานุเบกษา, 2560) กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2542) และพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551

ในมาตรา 3 ให้ความหมาย คนพิการ ว่าบุคคลซึ่งมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคม เนื่องจากมีความบกพร่องทางการมองเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว การสื่อสาร จิตใจ อารมณ์ พฤติกรรม สติปัญญา การเรียนรู้ หรือความบกพร่องอื่นใดประกอบกับมีอุปสรรคในด้านต่าง ๆ และมีความต้องการจำเป็นพิเศษทางการศึกษาที่ต้องได้รับความช่วยเหลือด้านหนึ่งด้านใด เพื่อให้สามารถปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวัน หรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคมได้อย่างบุคคลทั่วไป โดยมีสถานศึกษาเฉพาะความพิการซึ่งเป็นสถานศึกษาของรัฐหรือเอกชนที่จัดการศึกษาสำหรับคนพิการโดยเฉพาะ ทั้งในลักษณะอยู่ประจำหรือไป-กลับ หรือรับบริการที่บ้าน (พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ, 2551)

ในขณะที่กระทรวงศึกษาธิการให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาภายใต้วิสัยทัศน์ มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้คู่คุณธรรม มีคุณภาพชีวิตที่ดีมีความสุขในสังคม (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2559) ก่อเกิดแนวคิดการบริหารโรงเรียนแห่งความสุข (Happiness School) ซึ่งมีคุณลักษณะหลักเบื้องต้นคือ การเปิดใจส่งเสริมให้เกิดความรัก สร้างความเข้าใจระหว่างผู้บริหาร ครู นักเรียน และชุมชน โดยมุ่งสร้างความเชื่อมั่น เสริมแรงกำลังใจแก่ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ด้วยการสื่อสารเชิงบวก ใช้คำพูดเพื่อให้เด็กค้นพบและเข้าใจตนเอง มีความมุ่งมั่นตั้งใจเรียน รับและเรียนรู้ว่าการศึกษาเป็นสิ่งที่ดี นำไปสู่จุดหมายสูงสุดของชีวิต ซึ่งเป็นส่วนสำคัญต่อพฤติกรรม ความหลากหลายทางพื้นฐานของครอบครัวนักเรียนที่ต่างกัน การจัดรูปแบบกระบวนการเรียนการสอนที่สนับสนุนการศึกษาเพื่อให้เกิดความสุข อีกทั้งครูมีวิธีการปรับกระบวนการคิด วิเคราะห์ รูปแบบการสอน มีการวัดระดับประสิทธิผล การประเมินสภาพการณ์ความเป็นจริง ผู้ปกครองมีสัมพันธภาพที่ดีกับครู ก่อให้เกิดความพึงพอใจต่อผู้บริหาร ครูผู้สอน บุคลากรทางการศึกษา ผู้เรียน ผู้ปกครอง และสถานศึกษา/โรงเรียน ตามจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน ซึ่งหมายรวมถึงโรงเรียนเฉพาะความพิการทุกประเภท ปัจจุบันมีโรงเรียนเฉพาะสำหรับเด็กและเยาวชนที่มีความบกพร่องทางร่างกาย การเคลื่อนไหว หรือสุขภาพ จำนวน 5 แห่ง ภายใต้สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ได้แก่ โรงเรียนศรีสังวาลย์เชียงใหม่ ขอนแก่น ศึกษาพิเศษชนินาถ เฉลียวถาวรานานุสรณ์ (ชลบุรี) และโรงเรียนสำหรับคนพิการทางร่างกายและการเคลื่อนไหว นครศรีธรรมราช โรงเรียนเหล่านี้ให้การศึกษาดังแต่ระดับอนุบาลถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ นักเรียนมักประสบปัญหาในการเข้าถึงการเรียนรู้ที่มีคุณภาพเนื่องจากข้อจำกัดด้านการช่วยเหลือตนเองและสุขภาพ ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาทางสังคมและการศึกษา ครอบครัวต้องเผชิญกับความเครียดและปัญหาด้านการดูแลบุตร บางครอบครัวต้องพึ่งพาหอพักประจำของโรงเรียนเพื่อให้การดูแลที่เหมาะสม (พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ, 2551) ด้วยเหตุผลดังกล่าวทำให้โรงเรียนเฉพาะความพิการที่จัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางด้านร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว หรือสุขภาพ ที่มีบุคลากรหลากหลายระดับควรเป็นโรงเรียนที่มีความสุข บุคลากรควรสนุกกับการทำงาน ดำรงชีวิตประจำวันอยู่ร่วมกันในสถานศึกษา และมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ประสบการณ์ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในแต่ละภาคของประเทศ ผู้วิจัยปฏิบัติหน้าที่ผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหวหรือสุขภาพ เป็นระยะเวลามาแล้วกว่า 20 ปี จึงตระหนักถึงข้อจำกัดความต้องการจำเป็น ปัญหา อุปสรรค ภายใต้บริบทของโรงเรียน นักเรียน ครูผู้สอน บุคลากรสายสนับสนุนด้านนักเรียน ผู้มีความพิการที่เกิดจากสาเหตุแตกต่างกันสภาพแวดล้อมที่หลากหลาย อาจส่งผลต่อระดับความพิการรุนแรง ทวีปัญหาด้านสุขภาพ เกิดความรู้สึกท้อแท้ ไม่เห็นคุณค่าในตัวเอง ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวนครูในแต่ละสถานศึกษามีจำนวนน้อย จึงต้องปฏิบัติงานหลายหน้าที่ ทั้งภาระงานการเรียนการสอนซึ่งเป็นงานประจำ แล้วยังต้องปฏิบัติงานรองและงานพิเศษ ด้านผู้ปกครองผู้ปกครองเกิดความรู้สึกท้อแท้ หดหู่ หมดหวังต่อการพึ่งพาบุตรในอนาคต จึงขาดความรู้ ความเข้าใจ ดูแลบุตรพิการ

จากที่มาความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาข้างต้น ของโรงเรียนเฉพาะความพิการสำหรับนักเรียนผู้บกพร่องทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหวหรือสุขภาพ ทำให้ผู้วิจัยต้องการศึกษา และวิเคราะห์

ภาพรวมการบริหารจัดการเชิงลึกสำหรับโรงเรียนเฉพาะทางที่จัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหวหรือสุขภาพ เพื่อสร้างรูปแบบโรงเรียนแห่งความสุขที่เหมาะสมสำหรับนักเรียนที่มีความพิการทุกลักษณะ รวมทั้งนำผลการศึกษามาปรับประยุกต์ให้เกิดประโยชน์ต่อครูผู้สอน บุคลากรทางการศึกษา และผู้ปกครองต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันความต้องการจำเป็นและปัญหาอุปสรรค ในการบริหารจัดการของโรงเรียนสำหรับนักเรียนผู้บกพร่องทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหวหรือสุขภาพ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
2. เพื่อสร้างรูปแบบโรงเรียนแห่งความสุขสำหรับบริหารจัดการโรงเรียนสำหรับนักเรียนผู้บกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหว หรือสุขภาพ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
3. เพื่อประเมินคุณภาพการทดลองใช้รูปแบบโรงเรียนแห่งความสุข สำหรับนักเรียน รวมทั้งครูผู้สอน บุคลากรทางการศึกษา และผู้ปกครองที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนสำหรับนักเรียนผู้บกพร่องทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว หรือสุขภาพ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับองค์กรแห่งความสุข

1.1 ความหมายองค์กรแห่งความสุข

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ 2552 (จุฬารัตน์ แก้วพิจิตร และคณะ, 2556) ได้ให้ความหมายของ องค์กรแห่งความสุขว่า คือ กระบวนการพัฒนาคนในองค์กรอย่างมีเป้าหมายและยุทธศาสตร์ให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ขององค์กร เพื่อให้คนมีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงนำพาองค์กรไปสู่การเติบโตอย่างยั่งยืน

องค์การอนามัยโลก (2561) ได้ให้ความหมายขององค์กรแห่งความสุขไว้ว่า เป็นการทำให้พนักงานและผู้บริหารเกิดความร่วมมือในการพัฒนางานอย่างต่อเนื่องเพื่อป้องกันและดูแลเกี่ยวกับสุขภาพความปลอดภัย ความเป็นอยู่ที่ดีและเกิดความยั่งยืนในองค์กร มีความมั่นคงกับพนักงานทุกคน

ธนวุฒิ แก้วนุช (2561) ได้ให้ความหมายว่า องค์กรแห่งความสุขในภาคปฏิบัติ เป็นกระบวนการพัฒนาคนในองค์กรอย่างมีเป้าหมาย และยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ขององค์กร เพื่อให้องค์กรพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงและนำพาองค์กรไปสู่การเติบโตอย่างยั่งยืน ซึ่งประกอบด้วย (1) คนทำงานมีความสุข (2) ที่ทำงานน่าอยู่ และ (3) ชุมชนสมานฉันท์

อุทัยวรรณ ศรีรัตน์ (2562) กล่าวว่า โรงเรียนแห่งความสุข (happy school) หมายถึง สถานศึกษาที่จัดการศึกษาได้ก้าวหน้าตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยมีเกณฑ์พิจารณา 3 ด้าน คือ (1) บุคคล (2) กระบวนการ และ (3) สถานที่และสภาพแวดล้อม บุคลากรทุกฝ่ายมีความพึงพอใจและตั้งใจทำงานตามหน้าที่ ร่วมมือร่วมใจกันในการจัดการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีความสุข มีการจัดบรรยากาศของการเรียนการสอนที่เกื้อหนุนให้มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตดี เอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียนได้เต็มศักยภาพรอบด้านทั้งด้านร่างกาย ด้านสังคมและอารมณ์

จากที่ได้กล่าวมาแล้ว สามารถสรุปได้ว่า องค์กรแห่งความสุข คือ องค์กรที่ดำเนินงานตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ โดยการสร้างการกระตุ้น จูงใจ ในการทำงานของคนในองค์กร ร่วมมือในการพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง มีความพึงพอใจ ตั้งใจทำงานตามหน้าที่และให้มีความเข้มแข็งทั้งร่างกายและจิตใจ ส่งผลให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

1.2. ความสำคัญขององค์กรแห่งความสุข

ลลิตา มาไพศาลทรัพย์ (2557) กล่าวถึงความสำคัญของความสุขที่เกิดขึ้นในองค์กรว่า คนทำงานในองค์กรซึ่งถือเป็นบุคคลสำคัญและเป็นกำลังหลักของทางครอบครัว องค์กรชุมชน และสังคมในด้านการพัฒนานโยบายการสร้างองค์ความรู้และการขับเคลื่อนเครือข่ายในการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตคนทำงาน ด้วยเห็นความสำคัญว่าเมื่อคนทำงานในองค์กรมีความสุขย่อมส่งผลกระทบต่อผลประกอบการหรือผลผลิตขององค์กรความผาสุกในครอบครัวชุมชนและสังคมอยู่เย็นเป็นสุขได้

Allen and McCarthy (2016) ได้กล่าวถึงความสำคัญของความสุขที่เกิดขึ้นในองค์กร ว่าความสุขของบุคคลเกี่ยวข้องกับความสำเร็จในแต่ละชีวิตโดยเฉพาะในด้านประสิทธิภาพในการทำงาน โดยเห็นว่าความสุขจะสามารถนำไปสู่การประสบความสำเร็จในการทำงาน และลักษณะงานเชิงบวกจะส่งต่อการเพิ่มขึ้นของความสุข ซึ่งเกิดจากการที่คนที่มีความสุขมีแนวโน้มที่จะเสียสละความสละความสบายของตนเองมากขึ้น มีความคิดสร้างสรรค์มากขึ้นและเกิดความยืดหยุ่นในการทำงาน อย่างไรก็ตามการพัฒนาความสุขในองค์กรนั้นจะต้องใส่ใจถึงรายละเอียดในการเปลี่ยนแปลงของความสุขที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว

1.3. องค์ประกอบสำหรับชีวิตองค์กรแห่งความสุข

องค์การอนามัยโลก (2561) ได้นำเสนอแนวคิดขององค์การแห่งความสุขไว้ 4 ด้าน คือ สภาพแวดล้อมในการทำงานทางกายภาพ สุขภาวะในการทำงาน สุขภาพส่วนบุคคลในที่ทำงาน และชุมชนสัมพันธ์

1. สภาพแวดล้อมในการทำงานทางกายภาพ (the physical work environment) เกี่ยวข้องกับด้านสุขภาพ และความปลอดภัย โดยองค์การต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากมีอิทธิพลต่อการทำงานของบุคคลมากที่สุด ซึ่งต้องคำนึงถึงความปลอดภัย และการรักษาความปลอดภัยพื้นฐาน ได้แก่ โครงสร้างอาคาร สภาพอากาศ เครื่องจักร เครื่องใช้ ผลิตภัณฑ์ ยานพาหนะ อันตรายต่าง ๆ จากสารเคมี มลพิษ อุณหภูมิ สุขอนามัย และพลังงาน เป็นต้น

2. สุขภาวะในการทำงาน (the psychosocial work environment) เกี่ยวข้องกับด้านสุขภาพ และจิตใจของบุคลากร ทักษะคน และความเชื่อ วัฒนธรรมองค์กร เช่น ความต้องการในการทำงาน รางวัล การชื่นชม การได้รับการสนับสนุนจากหัวหน้า ความชัดเจนในงาน การออกแบบงาน การสื่อสารภายใน องค์กร การเคารพซึ่งกันและกัน การเลือกปฏิบัติ การกลั่นแกล้ง การไม่ยอมรับในความหลากหลาย การสนับสนุนให้เกิดสมดุลในชีวิต ภาระหน้าที่ตามงานที่ได้รับมีความเหมาะสม การปกป้องบุคลากร และความซื่อสัตย์ในการทำงาน

3. สุขภาพส่วนบุคคลในการทำงาน (personal health resources in workplace) เป็นการให้บริหารด้านสุขภาพ ข้อมูล ทรัพยากร โอกาส โดยเป็นการสนับสนุนขององค์การ เช่น เงื่อนไขในการจ้าง การออกกำลังกาย อาหาร ระยะเวลาที่ได้หยุดพัก การบริการด้านสุขภาพ การฝึกอบรม สิ่งอำนวยความสะดวก นโยบายด้านสุขภาพ การรักษาพยาบาล

4. ชุมชนสัมพันธ์ (enterprise community involvement) คือ การมีส่วนร่วมของชุมชนในองค์การที่ส่งผลซึ่งกันและกัน จากผลกระทบทางสภาพแวดล้อมทางกายภาพของสังคมที่ส่งผลกระทบต่อองค์การ อาจเป็นการดำเนินงานในการสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาชุมชนผ่านการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาสภาพแวดล้อมและคนในชุมชน

1.4 แนวคิดความสุขตามหลักศาสนาพุทธ

พระเมธีวชิโรดม ว. วชิรเมธี (2563) ให้ข้อคิดเกี่ยวกับการทำงานอย่างไรให้มีความสุข ซึ่งแบ่งได้ดังนี้

1. ทำงานที่ใจรัก เพราะถ้าเราทำงานด้วยใจรักในทุกวันจะเป็นวันที่เราทำงานด้วย ด้วยความสุขในทุกวัน

2. ทำงานให้เต็มที่ ตั้งใจทำงานทุกครั้งให้เต็มความสามารถเพื่อที่งานนั้นจะได้ออกมาดีสมกับที่เราตั้งใจ

3. ทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต โปร่งใสเพราะเมื่อเราทำงานด้วยความซื่อสัตย์เราจะต้องมานั่งระแวงกลัวกลัวหรือกลัวการจับผิดจากใครหน่วยงานไหน

4. ต้องเป็นนักประสานงานที่ดี สร้างสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงานอยู่ร่วมกับทุกคนทำงานร่วมกันในทุกฝ่ายเพื่อความสำเร็จในงาน

สรุปได้ว่า ดัชนีชี้ความสุขของ ขององค์กรสหประชาชาติ "ความสุข" ของแต่ละคนไม่เหมือนกัน แต่สามารถชี้วัดได้จาก 6 ด้านหลัก ๆ คือ การกินดี-อยู่ดีของประชากร รายได้การมีเสรีภาพ ความเชื่อใจ อายุขัยเฉลี่ยของประชากรสุขภาพดี การสนับสนุนทางด้านสังคมและความเอื้ออาทรเพื่อนมนุษย์

ความสุขขององค์กรสหประชาชาติ

องค์กรสหประชาชาติ (2562) นิยามคำว่า “ความสุข” ของแต่ละคนไม่เหมือนกัน และมนุษย์ยังคงต่อสู้ดิ้นรนเพื่อไขว่คว้าแสวงหาความสุขตามนิยามของตนเอง ล่าสุด เครือข่ายแก้ปัญหาด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืนของสหประชาชาติ (ยูเอ็น) ได้จัดทำเวิลด์ แฮปปี้เนส รีพอร์ตประจำปี 2562 ออกเผยแพร่พร้อมทั้งจัดดัชนีประเทศที่ประชากรมีความสุขที่สุดและน้อยที่สุด อย่างละ 10 ประเทศออกมา

การจัดทำดัชนีนี้ ใช้ตัวชี้วัด 6 ด้านหลัก ๆ คือ การกินดี-อยู่ดีของประชากร รายได้การมีเสรีภาพ ความเชื่อใจ อายุขัยเฉลี่ยของประชากรสุขภาพดี การสนับสนุนทางด้านสังคมและความเอื้ออาทรเพื่อนมนุษย์ ซึ่ง 10 ประเทศที่ประชากรมีความสุขที่สุดในโลกในปีนี้เป็นคือ ฟินแลนด์ เดนมาร์ก นอร์เวย์ ไอซ์แลนด์ เนเธอร์แลนด์ สวิตเซอร์แลนด์ สวีเดน นิวซีแลนด์ แคนาดา และออสเตรเลีย

ส่วนประเทศไทยอยู่อันดับที่ 52 จากประเทศที่ถูกสำรวจ 156 ประเทศ มีคะแนนอยู่ที่ 6.008 ส่วนประเทศที่ประชากรมีความสุขน้อยที่สุดส่วนใหญ่เป็นประเทศที่มีภาวะสงครามการเมืองยืดเยื้อ อย่างซูดานใต้ สาธารณรัฐแอฟริกากลาง อัฟกานิสถาน แทนซาเนีย รวันดา เยเมน มาลาวี ซีเรีย บอสวานา และเฮติ

รายงานดัชนีชี้วัดความสุขของยูเอ็นระบุ ความสุขของคนในสังคมไทยลดลง ขณะที่ฟินแลนด์ยังคงครองแชมป์ประเทศที่ประชาชนมีความสุขที่สุดในโลก (รายงานดัชนีชี้วัดความสุขของยูเอ็น, 2562)

การพัฒนาแบบโรงเรียนแห่งความสุขสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว หรือสุขภาพ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ การทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับโรงเรียนแห่งความสุขมุ่งเน้นแนวคิดการสร้างสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่ส่งเสริมความสุขของนักเรียน โดยเฉพาะนักเรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือสุขภาพ ซึ่งต้องการการสนับสนุนที่เหมาะสม การศึกษาพบว่าปัจจัยสำคัญของโรงเรียนแห่งความสุขประกอบด้วย สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เทคโนโลยีสนับสนุนการบริหารจัดการที่ดี ความร่วมมือในชุมชน และการสร้างความผ่อนคลายและความมั่นใจให้กับนักเรียน

กรอบแนวคิดที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ทฤษฎีความสุขในโรงเรียน การศึกษาสำหรับผู้มีความต้องการพิเศษ และแนวทางการพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งเป็นพื้นฐานในการออกแบบและพัฒนาแบบโรงเรียนแห่งความสุขสำหรับนักเรียนกลุ่มนี้ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

เชิงปริมาณ ประชากร คือ ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา นักเรียน ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจากโรงเรียนเฉพาะทางสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว หรือสุขภาพ จำนวน 5 โรงเรียน คือ โรงเรียนศรีสังวาลย์เชียงใหม่, ศรีสังวาลย์ขอนแก่น, ศึกษาพิเศษชัยนาท, เฉลียวถาวรานนุสรณ์ (ศึกษาพิเศษชลบุรี), สำหรับคนพิการทางร่างกายและการ

เคลื่อนไหว จังหวัดนครศรีธรรมราช รวมจำนวน 1,994 ตัวอย่าง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ กำหนดขนาดโดย Krejcie & Morgan (1970) ได้ขนาดตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล จำนวนทั้งสิ้น 322 คน โดยดำเนินการการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) เพื่อให้ผู้เป็นตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล สามารถให้คำตอบและยินดีตอบแบบสอบถาม มีสัดส่วนแต่ละกลุ่ม

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ 1 คือ แบบสอบถาม (Questionnaires) ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นการวิจัยเชิงปริมาณ สร้างขึ้นจากการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยเกี่ยวข้อง และบันทึกรายงานการประชุมกลุ่ม 5 โรงเรียนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว หรือสุขภาพ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ที่แสดงข้อมูลผลการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอแนะสำหรับการบริหารโรงเรียนแต่ละปี รายงานการดำเนินงานประจำปี และรายงานผลการประชุม คณะกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียน ผู้วิจัยทำการรวบรวมข้อมูลทั้งหมด และเรียบเรียง จัดกลุ่มข้อมูล จำแนกปัญหาอุปสรรคแต่ละด้าน ได้แก่ ฝ่ายบริหารงานทั่วไป ฝ่ายบริหารงบประมาณ ฝ่ายบริหารบุคคล และฝ่ายบริหารงานวิชาการ โดยนำมาวิเคราะห์เนื้อหา แล้วจึงกำหนดประเด็นข้อคำถาม สามารถแบ่งโครงสร้างแบบสอบถามเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และความต้องการรูปแบบโรงเรียนแห่งความสุข จำนวนคำถามทั้งสิ้น 67 ข้อ มีลักษณะเป็นคำถามปลายปิด (closed end) คือกำหนดคำตอบให้เลือกตอบ 5 ระดับ และให้คะแนนแบบมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ต (Likert's rating scale) ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตามเกณฑ์การให้คะแนน (สุวิมล ว่องวานิช, 2553)

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับรูปแบบโรงเรียนแห่งความสุขเพิ่มเติม มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (opened end) เพื่อให้ผู้ตอบเสนอความคิดเห็นมีอิสระนอกเหนือจากคำถามปลายปิดในตอนที่ 2

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบ การใช้ภาษา ความเข้าใจต่อคำถาม ความครอบคลุมของเนื้อหา 2) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปขอความอนุเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยง (validity) ของคำถามในแบบสอบถาม 3) ดำเนินการตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) แบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย แต่มีคุณลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 30 ราย แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น ด้วยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของ Cronbach, (1984) 4) ในส่วนแนวคำถามการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ตรวจสอบคุณภาพด้วยการนำร่างคำถามไปเสนออาจารย์ที่ปรึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยกำหนดขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลตามระเบียบวิธีวิจัยและพัฒนา (R&D) โดยใช้เครื่องมือวิจัย ประกอบด้วย (1) แบบสอบถาม (Questionnaires) (2) แบบคำถามนำการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structural Interview) (3) ประเด็นการสนทนากลุ่ม (Focus Group Interview) รายละเอียดดังนี้

3.1 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยประสานงานกับผู้บริหารโรงเรียนทั้ง 5 แห่ง รวมทั้งขอความอนุเคราะห์ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการตอบแบบสอบถาม

3.2 ส่วนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหวหรือสุขภาพที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยทำการจัดส่งหนังสือขออนุญาตผู้บริหารโรงเรียน ในการคัดเลือกนักเรียนสำหรับตอบแบบสอบถาม พร้อมทั้งขอความช่วยเหลือจากครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ทำหน้าที่เป็นผู้สื่อสารในการอ่านคำถามแล้วให้นักเรียนเป็นผู้ตอบคำถามด้วยตนเอง

3.3 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมจนครบสมบูรณ์ตามจำนวนตัวอย่างที่กำหนด

3.4 ตรวจสอบความถูกต้อง และสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้รับ อย่างครบถ้วนทุกข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การประมวลผลข้อมูล (Processing Data) และวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis) แบ่งตามรูปแบบวิธีวิจัย 2 รูปแบบหลัก คือ การวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ฉบับที่ 1 แบบสอบถาม ฉบับที่ 2 และแบบสำรวจความพึงพอใจต่อรูปแบบโรงเรียนแห่งความสุข ทำการประมวลผลและวิเคราะห์ผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปที่อนุญาตให้สถานศึกษาใช้ได้โดยไม่ละเมิดลิขสิทธิ์ คือ โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (SPSS) ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับบรรยายลักษณะข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ สถานะ อายุ และระดับการศึกษา แสดงผลด้วย จำนวนความถี่ (Frequency: n) และค่าร้อยละ (Percentage: %) รวมทั้งวิเคราะห์ผลข้อมูล ความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบัน ความต้องการการพัฒนาความพึงพอใจต่อโรงเรียนแห่งความสุข ประมวลผลคะแนนจากมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ผลด้วยสถิติเชิงพรรณนา แสดงผลด้วยคะแนนเฉลี่ย (mean: $\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD) และแปลผลการวิเคราะห์

เชิงคุณภาพ แบ่งออกได้เป็น 3 ขั้นตอนย่อย ดังนี้ 1) ยกร่าง รูปแบบโรงเรียนแห่งความสุข โดยดำเนินการวิธีวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ นำไปประเมินรูปแบบ ความเหมาะสม 2) สร้างแบบสอบถามการตรวจสอบยืนยันความเหมาะสมของรูปแบบ โรงเรียนแห่งความสุข โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน (ถูกต้องเหมาะสมเป็นไปได้ มีประโยชน์) 3) ปรับปรุงพัฒนา รูปแบบโรงเรียนแห่งความสุข ใช้วิธีระดมความคิดเห็นด้วยการจัดการสนทนากลุ่ม (Discussion Focus Group) โดยการคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษา จำนวนทั้งหมด 9 คน ให้สมบูรณ์มากขึ้น

ผู้ให้ข้อมูลสำหรับการวิจัย คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับรูปแบบโรงเรียนแห่งความสุข กำหนดจำนวนตัวอย่างไว้ 7 ราย ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย (1) ผู้แทน/บุคลากรจากหน่วยงานด้านสาธารณสุข/สุขภาพจิต จำนวน 2 ราย (2) ดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาเฉพาะทางสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว หรือสุขภาพ จำนวน 2 ราย (3) ดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งผู้บริหาร สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (ทุกประเภท) จำนวน 2 ราย (4) ครูการศึกษาพิเศษ จำนวน 1 ราย

เครื่องมือที่ใช้ คือ (1) ร่างรูปแบบโรงเรียนแห่งความสุข และคู่มือการใช้รูปแบบโรงเรียนแห่งความสุข (2) ประเด็นสำหรับการสนทนากลุ่ม และ (3) แบบสอบถามความคิดเห็นสำหรับตรวจสอบเพื่อยืนยันรูปแบบโรงเรียนแห่งความสุข สำหรับสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) คือ แบบคำถามนำการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structural Interview) ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยกำหนดประเด็นคำถามจากการวิเคราะห์เอกสารและข้อมูลการวิเคราะห์ผลจากแบบสอบถาม มาสร้างแนวคำถามนำการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง จำนวนทั้งหมด 4 ข้อ ประกอบด้วย (1) ความเหมาะสม (2) ความถูกต้อง (3) ความเป็นไปได้ และ (4) ความเป็นประโยชน์ของรูปแบบโรงเรียนแห่งความสุข

เครื่องมือการวิจัยในการตรวจสอบประเมินผลโรงเรียนแห่งความสุข (1) แบบประเมินการใช้โรงเรียนแห่งความสุข ฉบับที่ 2 (2) การประเมินผลในการสนทนากลุ่ม (Discussion Focus Group) โดยเชิญ

ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งมีผู้เข้าร่วมทั้งหมด 9 คน ใช้ประเด็นการสนทนากลุ่ม เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิให้ความคิดเห็นต่อร่างรูปแบบโรงเรียนแห่งความสุข ขณะดำเนินการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยทำการจดบันทึกพร้อมทั้งบันทึกเสียงการสนทนากลุ่ม สำหรับการวิเคราะห์ สังเคราะห์ที่ละเอียดและเป็นระบบ สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Interview) คือ แบบประเด็นคำถามการสนทนากลุ่ม มีจำนวนคำถามนำ 7 ประเด็น

เก็บรวบรวมข้อมูล

แบ่งวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลไว้ 2 ขั้นตอนย่อย คือ

1. ผู้วิจัยจัดการสนทนากลุ่ม เชิญผู้ทรงคุณวุฒิเข้าร่วมสนทนา จำนวน 9 คน มี ศ.ดร.สมเกต อุทธโยธา เป็นผู้ดำเนินการสนทนา เริ่มดำเนินการสนทนาด้วยการนำร่างรูปแบบโรงเรียนแห่งความสุข และคู่มือการใช้รูปแบบโรงเรียนแห่งความสุข เสนอต่อกลุ่มสนทนา จากนั้นตั้งประเด็นการสนทนาเพื่อระดมความคิดเห็น (Discussion) โดยเปิดโอกาสให้ผู้ทรงคุณวุฒิแสดงความคิดเห็นอย่างเป็นอิสระ ขณะดำเนินการสนทนา ผู้วิจัยทำการจดบันทึก พร้อมกับบันทึกเสียงการสนทนากลุ่ม สำหรับใช้วิเคราะห์ และสังเคราะห์ที่ละเอียดและเป็นระบบ นำไปจัดทำแบบสอบถามความคิดเห็นสำหรับตรวจสอบเพื่อยืนยันรูปแบบโรงเรียนแห่งความสุข

2. นำแบบสอบถามความคิดเห็นสำหรับตรวจสอบเพื่อยืนยันรูปแบบโรงเรียนแห่งความสุข ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้ว ไปแจกให้แก่กลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองและผู้ช่วยนักวิจัย จนครบจำนวน แล้วนำมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามความคิดเห็นสำหรับตรวจสอบเพื่อยืนยันรูปแบบโรงเรียนแห่งความสุข ด้วยสถิติเชิงพรรณนา นำเสนอผลด้วยค่าความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) วัดระดับความคิดเห็นต่อรูปแบบโรงเรียนแห่งความสุขโดยแสดงค่าคะแนนเฉลี่ย (mean: $\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD)

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไป

เพศ:	ชาย: 43.79%	หญิง: 56.21%
สถานภาพ:	ผู้บริหาร: 1.55% ครูและบุคลากร: 8.70% นักเรียน: 43.79%	ผู้ปกครอง: 43.79% คณะกรรมการ: 2.17%
อายุ:	ต่ำกว่า 21 ปี: 32.61%	21-30 ปี: 17.39% 31-40 ปี: 14.60%
	41-50 ปี: 20.50%	มากกว่า 50 ปี: 14.90%
ระดับการศึกษา:	ต่ำกว่าปริญญาตรี: 75.47%	ปริญญาตรี: 18.63%
	สูงกว่าปริญญาตรี: 5.90%	

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นหญิง ร้อยละ 56.21 สถานภาพนักเรียนและผู้ปกครอง รวมกัน ร้อยละ 87.58 อายุต่ำกว่า 21 ปี ร้อยละ 32.61 ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 75.47

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อ 1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ความต้องการ และปัญหาอุปสรรค ในการบริหารจัดการของโรงเรียนเฉพาะทางสำหรับนักเรียนผู้บกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหวหรือสุขภาพ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ตารางที่ 1 ระดับความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบัน และความต้องการในการบริหารจัดการของโรงเรียน

ประเด็น	สภาพปัจจุบัน		ความต้องการ	
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD
ผลระดับความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบัน และความต้องการในการบริหารจัดการของโรงเรียน				
เฉลี่ยรวม	3.09	0.18	4.14	0.40

หมายเหตุ. $n = 322$.

จากตาราง 1 แสดงคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู บุคลากร นักเรียน ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ต่อสภาพปัจจุบันในการบริหารจัดการโรงเรียนเฉพาะทางสำหรับนักเรียนผู้บกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหวหรือสุขภาพสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่าความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.09$, $SD = 0.18$) ในขณะที่ความต้องการในการบริหารจัดการโรงเรียนเฉพาะทางสำหรับนักเรียนผู้บกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหวหรือสุขภาพ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$, $SD = 0.40$) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นเพื่อหาแนวทางการพัฒนาสำหรับการบริหารจัดการโรงเรียน ฯ

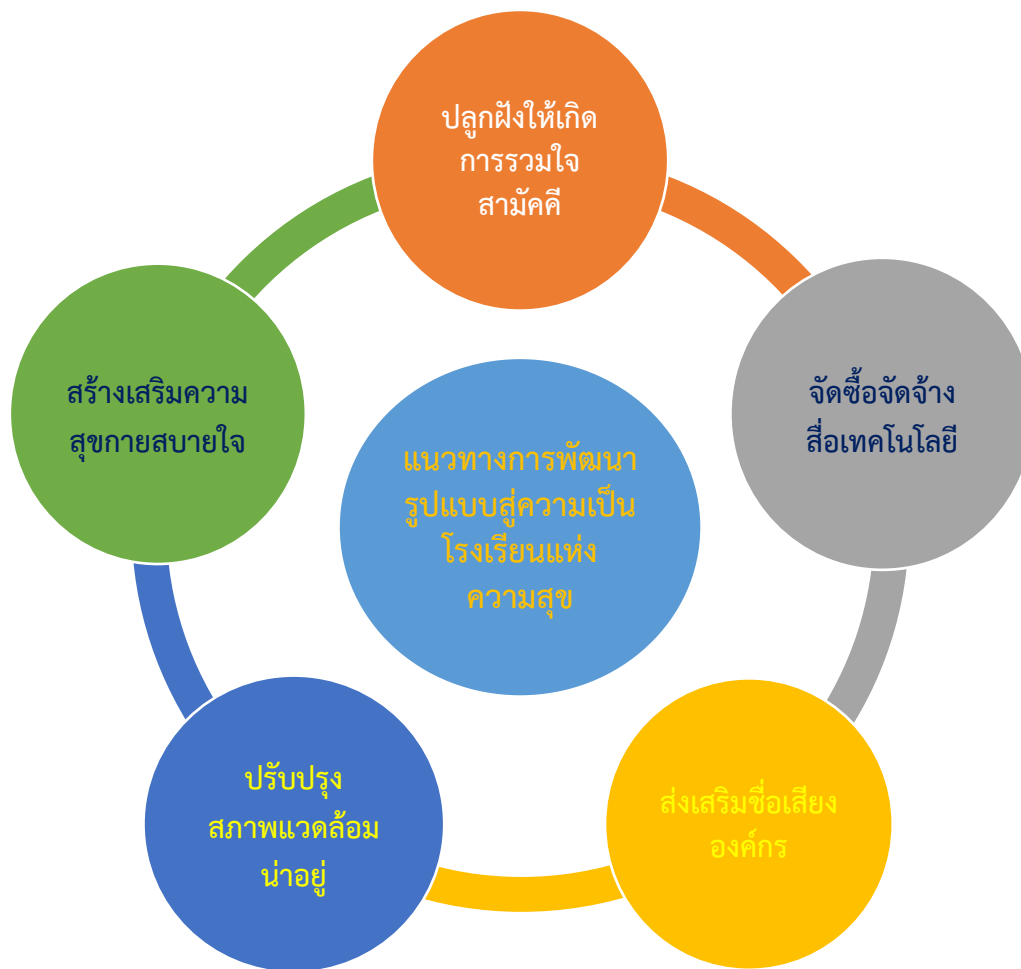
ประเด็น	ความต้องการ ($\bar{X}_1$)	สภาพ ปัจจุบัน ($\bar{X}_2$)	($\bar{X}_1 - \bar{X}_2$)	$\frac{(\bar{X}_1 - \bar{X}_2)^*}{\bar{X}_2}$
ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นเพื่อหาแนวทางการพัฒนาสำหรับการบริหารจัดการโรงเรียน ฯ				
เฉลี่ยรวม	4.14	3.09	1.05	0.34

ที่มา จากการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น ด้วยวิธีวิเคราะห์ Priority Needs Index Modified (PNI_{Modified})

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อ 2 สร้างรูปแบบโรงเรียนแห่งความสุข สำหรับบริหารจัดการโรงเรียนเฉพาะทาง สำหรับนักเรียนผู้บกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหวหรือสุขภาพสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ขั้นตอนที่ 1 ยกร่างรูปแบบโรงเรียนแห่งความสุข

ผู้วิจัยยกร่างรูปแบบโรงเรียนแห่งความสุข โดยนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ โดยพิจารณาจากตัวแปรให้ข้อคิดเห็นด้วยความสมเหตุสมผล ความเป็นไปได้ตรงตามบริบทของโรงเรียนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหวหรือสุขภาพและสามารถนำไปใช้ได้จริง ผู้วิจัยจึงได้ยกร่างรูปแบบโรงเรียนแห่งความสุขที่มีองค์ประกอบ 5 ด้าน พร้อมตัววัดที่เหมาะสม คือด้านรวมใจสามัคคี ด้านสุขกายสบายใจ ด้านสภาพแวดล้อมน่าอยู่ ด้านชื่อเสียงองค์กร ด้านสื่อเทคโนโลยี

ภาพที่ 1 รูปแบบโรงเรียนแห่งความสุข

ขั้นตอนที่ 2 การประเมินผลโรงเรียนแห่งความสุข โดยนำร่างรูปแบบโรงเรียนแห่งความสุข เข้าสู่การ ประเมินผลในการสนทนากลุ่ม (Discussion Focus Group) ดำเนินการประเมินผลโรงเรียนแห่งความสุข วิเคราะห์ สังเคราะห์อย่างเป็นระบบ ปรากฏการประเมินผล ทั้ง 9 ท่าน ดังนี้

ตารางที่ 3 ประเด็นที่ 1 ด้านร่วมใจสามัคคี

ผู้ทรง	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ
1	ความรักและสามัคคีในองค์กรเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับความสำเร็จ.
2	โรงเรียนสำหรับเด็กพิการควรมีบุคลากรที่เอื้ออาทรและดูแลเด็กตลอด 24 ชั่วโมง.
3	ผู้บริหารควรกำหนดวิธีการดูแลเด็กพิการด้วยความรักและเมตตา.
4	การสร้างสามัคคีในหมู่ครูและบุคลากรช่วยให้การทำงานมีประสิทธิภาพ.
5	การบริหารโรงเรียนควรเน้นความรักและสามัคคีเพื่อการพัฒนา.
6	ความรักและสามัคคีช่วยในการทำงานเป็นทีมและความสำเร็จ.
7	ความร่วมมือในกลุ่มทำให้ผลงานมีประสิทธิภาพ.
8	ครูควรให้ความรักและอบอุ่นกับนักเรียนเพื่อสร้างความผูกพัน.
9	ความสามัคคีในโรงเรียนทำให้นักเรียนมีความสุขและพัฒนาดี.

ตารางที่ 4 ประเด็นที่ 2 ด้านสภาพแวดล้อมน่ายุ

ผู้ทรง	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ
1	สภาพแวดล้อมดีช่วยลดความเครียดและทำให้การทำงานและการเรียนมีประสิทธิภาพ.
2	นักเรียนมีความสุขเพราะโรงเรียนมีสิ่งอำนวยความสะดวกครบครัน.
3	การรักษาความสะอาดและความปลอดภัยในโรงเรียนสำคัญต่อความเป็นอยู่.
4	สภาพแวดล้อมที่ดีสนับสนุนความเป็นอยู่ที่ดีและความปลอดภัย.
5	การจัดการสภาพแวดล้อมควรตอบสนองความต้องการของทุกคนในโรงเรียนและชุมชน.
6	สภาพแวดล้อมควรเหมาะสมและปลอดภัยโดยเฉพาะสำหรับนักเรียนที่มีความพิการ.
7	ต้องบำรุงรักษาสภาพแวดล้อมอย่างสม่ำเสมอ.
8	สภาพแวดล้อมสะอาดและปลอดภัยส่งเสริมสุขภาพและความสุข.
9	ควรซ่อมบำรุงอุปกรณ์และปรับปรุงสาธารณูปโภคให้ถูกสุขลักษณะ.

ตารางที่ 5 ประเด็นที่ 3 ด้านสุขกายสบายใจ

ผู้ทรง	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ
1	ความรักสามัคคีและสภาพแวดล้อมดีทำให้ทุกคนมีความสุขและงานสำเร็จ
2	ความสบายใจช่วยให้บุคลากรทำงานได้เต็มที่และมีผลงานดี.
3	การใช้หลักไตรสิกขาในการพัฒนาช่วยให้บุคลากรมีประสิทธิภาพในการทำงาน.
4	การผ่อนคลายช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และพัฒนางาน.
5	บุคลากรที่มีความสบายใจจะมีท่าทางและอารมณ์ที่ดี.
6	การสร้าง ความผ่อนคลายอาจเป็นเรื่องยาก แต่เป็นสิ่งสำคัญ.
7	ควรมีวิธีการผ่อนคลายเพื่อจัดการกับความเครียดในการเรียนและการทำงาน.
8	การผ่อนคลายสำคัญในการจัดการกับปัญหาและความเครียดทั้งที่ทำงานและที่บ้าน.
9	การขาดความสบายใจอาจทำให้บุคลากรเบื่อหน่ายและไม่อยากทำงาน.

ตารางที่ 6 ประเด็นที่ 4 ด้านชื่อเสียงองค์กร

ผู้ทรง	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ
1	ความเป็นเลิศขึ้นอยู่กับการบริหารที่ดีและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อความสุขของบุคลากร.
2	การบริหารที่มีประสิทธิภาพทำให้นักเรียนและบุคลากรประสบความสำเร็จ.
3	การปฏิบัติตามนโยบายและหลักธรรมาภิบาลช่วยสร้างความเป็นเลิศ.
4	ความเป็นเลิศต้องการการบริหารงานที่ครบถ้วนทั้งวิชาการและการทำงานร่วมกัน.
5	โรงเรียนควรมีเอกลักษณ์และเป็นที่รู้จักในด้านการปฏิบัติงานที่ดี.
6	ความรักสามัคคีและสภาพแวดล้อมที่ดีส่งเสริมความสำเร็จ.
7	การใช้เทคโนโลยีใหม่และการฝึกฝนช่วยให้โรงเรียนโดดเด่น.
8	นักเรียนพิการแสดงความสามารถหลากหลายทำให้โรงเรียนเป็นที่รู้จัก.
9	ผลงานของนักเรียนพิการสะท้อนถึงความเป็นเลิศขององค์กรและการฝึกฝน.

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบโรงเรียนแห่งความสุข

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลประเด็นสำคัญทั้งหมดที่ได้จาก (ร่าง) รูปแบบสถานศึกษาขั้นที่ 1 ประเด็นจากการสนทนากลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 คน แสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ สังเคราะห์ข้อมูล ได้เนื้อหาครบถ้วนสมบูรณ์ ครอบคลุม ถูกต้อง เป็นไปตามสภาพปัจจุบันและความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตามบริบทของสถานศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางด้าน

ร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว หรือสุขภาพ ผู้วิจัยได้องค์ประกอบของโรงเรียนแห่งความสุข จำนวน 5 ด้าน คือ ด้านสมานฉันท์ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ด้านผ่อนคลายสบายใจ และด้านองค์กรเป็นเลิศ

ตอนที่ 2 ผลการประเมินโรงเรียนแห่งความสุขขั้นตอนนี้เป็นการยืนยันองค์ประกอบ 5 ด้าน คือ ด้านสมานฉันท์ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านผ่อนคลายสบายใจ ด้านองค์กรเป็นเลิศ และด้านก้าวหน้าทางเทคโนโลยี

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบโรงเรียนแห่งความสุข โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิยืนยันองค์ประกอบ 4 ประการ คือ ความเหมาะสม ความถูกต้อง ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ผลการประเมินรูปแบบโรงเรียนแห่งความสุข

การพิจารณาองค์ประกอบรายด้าน

ด้าน ข้อ	ปัจจุบัน		ต้องการ		PNI	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
ด้านสภาพแวดล้อม	3.19	0.60	4.14	0.38	0.30	
ด้านผ่อนคลายสบายใจ	2.96	0.58	4.15	0.41	0.41	
ด้านองค์กรเป็นเลิศ	3.05	0.56	4.13	0.39	0.34	
ด้านก้าวหน้าทางเทคโนโลยี	3.10	0.53	3.74	0.37	0.32	

ด้านสภาพแวดล้อม พบว่า ในภาพรวมมีอัตราการเปลี่ยนแปลงในเชิงพัฒนาการจากสภาพปัจจุบันสู่ความต้องการ (สภาพที่พึงประสงค์) มีค่าเท่ากับ 0.30

ด้านผ่อนคลายสบายใจ พบว่า ในภาพรวมมีอัตราการเปลี่ยนแปลงในเชิงพัฒนาการจากสภาพปัจจุบันสู่ความต้องการ (สภาพที่พึงประสงค์) มีค่าเท่ากับ 0.41

ด้านองค์กรเป็นเลิศ พบว่า ในภาพรวมอัตราการเปลี่ยนแปลงในเชิงพัฒนาการจากสภาพปัจจุบันสู่ความต้องการ(สภาพที่พึงประสงค์) มีค่าเท่ากับ 0.34

ด้านก้าวหน้าทางเทคโนโลยี พบว่า ในภาพรวมอัตราการเปลี่ยนแปลงในเชิงพัฒนาการจากสภาพปัจจุบันสู่ความต้องการ(สภาพที่พึงประสงค์) มีค่าเท่ากับ 0.32

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อ 3 ประเมินคุณภาพการทดลองใช้รูปแบบโรงเรียนแห่งความสุข สำหรับนักเรียน รวมทั้งครูผู้สอน บุคลากรทางการศึกษา และผู้ปกครองที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนสำหรับนักเรียนผู้บกพร่องทางร่างกาย หรือการเคลื่อนไหว หรือสุขภาพ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ตารางที่ 7 ภาพรวมองค์ประกอบความพึงพอใจต่อรูปแบบโรงเรียนแห่งความสุข

องค์ประกอบ	$\bar{X}$	SD	ระดับความพึงพอใจ	ลำดับ
1. ด้านสมานฉันท์	4.51	0.58	มากที่สุด	3
2. ด้านสภาพแวดล้อม	4.64	0.50	มากที่สุด	1
3. ด้านผ่อนคลายสบายใจ	4.48	0.67	มากที่สุด	4
4. ด้านองค์กรเป็นเลิศ	4.46	0.66	มากที่สุด	5
5. ด้านการก้าวทันทางเทคโนโลยี	4.58	0.68	มากที่สุด	2
รวมทุกด้าน	4.52	0.61	มากที่สุด	

หมายเหตุ. $n = 696$.

จากตารางที่ 7 แสดงให้เห็นภาพรวมองค์ประกอบความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบโรงเรียนแห่งความสุขที่นำมาใช้กับโรงเรียนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหวหรือสุขภาพ พบว่าโดยรวมองค์ประกอบมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 4.52, $SD = 0.61$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งเห็นได้ว่า ด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านสภาพแวดล้อม $\bar{X} = 4.64$, $SD = 0.61$ รองลงมาคือ ด้านความก้าวทันทางเทคโนโลยี $\bar{X} = 4.58$, $SD = 0.68$ ด้านสมานฉันท์ $\bar{X} = 4.51$, $SD = 0.58$ ด้านผ่อนคลายสบายใจ $\bar{X} = 4.48$, $SD = 0.67$ และด้านองค์กรเป็นเลิศ $\bar{X} = 4.46$, $SD = 0.66$ ตามลำดับ

อภิปรายผล

1. สภาพปัจจุบันและความต้องการรูปแบบโรงเรียนแห่งความสุขสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหวหรือสุขภาพ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

พบว่า โรงเรียนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือสุขภาพในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษมีภาระงานหนัก การดูแลนักเรียนที่มีความพิการทำให้การเข้าถึงการเรียนรู้และคุณภาพชีวิตยากขึ้น ครอบครัวของนักเรียนต้องเผชิญกับความเครียดและปัญหาด้านการเงิน ซึ่งส่งผลต่อความสามารถในการดูแลบุตร โรงเรียนต้องจัดการดูแลนักเรียนให้มีศักยภาพในการพึ่งพาตนเองและมีชีวิตที่ดี ครูและบุคลากรต้องทำงานด้วยความสุขเพื่อพัฒนาองค์กรให้ก้าวหน้า จากการศึกษาสภาพปัจจุบันในการบริหารจัดการของโรงเรียนเฉพาะทางสำหรับนักเรียนผู้บกพร่องทางร่างกายการเคลื่อนไหวหรือสุขภาพพบว่าความคิดเห็นโดยรวมของสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับนุชี มะเต็ง (2564) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารโรงเรียนแห่งความสุข โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 39 จังหวัดนราธิวาส การศึกษาสภาพปัจจุบันของกลุ่มตัวอย่างที่ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหาร ครู บุคลากร ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา และนักเรียนในปี 2562 พบว่า ระดับโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยประเด็นที่มีระดับต่ำสุดคือการสร้างขวัญและกำลังใจในการบริหารจัดการบุคลากร ความรู้สึกสบายใจเกี่ยวกับสวัสดิการ การจัดการความเครียดและความวิตกกังวล รวมถึงความพึงพอใจในผลตอบแทนและสวัสดิการ โรงเรียนยังต้องพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม ความสัมพันธ์ในการสื่อสาร สุขภาพจิต และความสามารถในการทำงานเป็นทีม เพื่อสร้างความเป็นเลิศในการบริหารจัดการบุคลากรและการทำงานอย่างมีความสุข สอดคล้องกับ สุดา สุขอ่ำ (2561) ได้วิจัยเรื่องรูปแบบการเปลี่ยนผ่านทางการศึกษาสำหรับคนพิการ พบว่า การดำเนินงานเปลี่ยนผ่านการศึกษาสำหรับคนพิการมีการดำเนินงานอยู่ในระดับที่น้อย คือความต้องการในการดำเนินการเปลี่ยนผ่านทางการศึกษาสำหรับคนพิการมีความต้องการจำเป็นอยู่ในระดับที่มากที่สุด

การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นพบว่า โรงเรียนกลุ่มตัวอย่างมีจุดแข็งในการพัฒนาเป็นโรงเรียนแห่งความสุข ได้แก่ บุคลากรที่มีน้ำใจและการบริหารจัดการที่ดีจากผู้บริหาร สิ่งสำคัญคือการมีความร่วมมือจากทุกฝ่าย เช่น ผู้บริหาร ครู บุคลากรสายสนับสนุน และผู้ปกครอง เพื่อช่วยเหลือและพัฒนานักเรียนที่มีความบกพร่องให้สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งผลการศึกษาสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Sezer and Can (2020) ที่ศึกษาเรื่อง โรงเรียนแห่งความสุข ทฤษฎีรากฐานผลการศึกษาพบตัวชี้วัดหลักที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนแห่งความสุขประการหนึ่งคือ การสื่อสารและการทำงานร่วมกัน และสอดคล้องกับการศึกษาของ Pham Minh Gian (2021) ในเรื่อง โรงเรียนแห่งความสุข: มุมมองและการจัดองค์กร การจัดการเรียนการสอน เพื่อการสร้างและพัฒนาโรงเรียน โดยผลการศึกษาพบว่า การสร้างและพัฒนาโรงเรียนสู่ความเป็นโรงเรียนแห่งความสุขได้ ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและเป็นปัจจัยความอยู่รอดของโรงเรียน นักเรียนและครูในโรงเรียนต้องร่วมมือกันไม่เฉพาะการสอนแบบเสริมสร้างศักยภาพ แต่ประกอบด้วยการสอนเน้นจิตวิญญาณในเรื่องระเบียบวินัย ความอดทน ความรับผิดชอบ ความคิดสร้างสรรค์ และการมีปฏิสัมพันธ์

ในขณะที่คะแนนเฉลี่ยความต้องการจำเป็นที่น้อยที่สุดคือ สามารถขยายผลการใช้นวัตกรรมทางเทคโนโลยีสมัยใหม่ให้กับเพื่อนร่วมงานได้ในสถานศึกษา ซึ่งผลการศึกษาใกล้เคียงกับผลการศึกษาของณัฐพงษ์ น้อยโคตร (2565) ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งความสุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 2 โดยมุ่งศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของโรงเรียนแห่งความสุข พบว่าความต้องการจำเป็นของโรงเรียนแห่งความสุขจัดลำดับจากมากไปน้อย คือ (1) ทำงานน้อย (2) ความสมานฉันท์ (3) ทศนคติเชิงบวกต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย (4) คนทำงานมีความสุข

ส่วนความต้องการจำเป็นที่เป็นจุดอ่อนต่อรูปแบบโรงเรียนแห่งความสุขคือ บุคลากรทางการศึกษามีความต้องการจำเป็นด้านความมีอิสระในการปฏิบัติงาน ต้องการขวัญกำลังใจ ความสบายใจในการบริหารจัดการบุคลากรของโรงเรียน ซึ่งผลการศึกษาใกล้เคียงกับผลการศึกษาของ อุทัยวรรณ ศรีรัตน์ (2562) ศึกษาเรื่อง การเป็นโรงเรียนแห่งความสุขของโรงเรียนชุมชนบ้านหนองฝ้าย ซึ่งใช้การวิจัยแบบผสมเช่นเดียวกัน พบว่า การพัฒนาบุคลากรของโรงเรียน คือ การเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา ควรได้รับการพัฒนาตามความต้องการและความคาดหวัง เพื่อเป็นขวัญกำลังใจ และตามกรอบตัวชี้วัดความสำเร็จที่เกี่ยวข้องกับการบริหารบุคลากรของโรงเรียน เพื่อนำความรู้มาสนับสนุนการปฏิบัติงานให้สำเร็จได้ตามเป้าประสงค์ สามารถพัฒนางานอย่างมีประสิทธิภาพอันเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียนแห่งความสุข

2. สร้างรูปแบบโรงเรียนแห่งความสุขสำหรับบริหารจัดการโรงเรียนสำหรับนักเรียนผู้บกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหว หรือสุขภาพ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่า การสร้างรูปแบบโรงเรียนแห่งความสุขสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหว ประกอบด้วย 5 ด้านหลัก 1.สมานฉันท์ 2.สภาพแวดล้อมที่ผ่อนคลาย 3.ความเป็นเลิศขององค์กร 4.การก้าวทันเทคโนโลยี แต่ละด้านได้รับการออกแบบตามสภาพปัจจุบันและความต้องการของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้เกี่ยวข้อง เช่น ผู้บริหาร ครู บุคลากร และผู้ปกครอง โรงเรียนที่ศึกษาเป็นโรงเรียนเฉพาะทางสำหรับนักเรียนพิการ มีความคล้ายคลึงในด้านการรับนักเรียนที่พักอาศัยในโรงเรียนประจำและการจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการที่ดีและการทำงานอย่างมีความสุขของบุคลากรเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายและวิสัยทัศน์ของโรงเรียน สอดคล้องกับ องค์การอนามัยโลกที่ให้คำนิยาม องค์กรสุขภาวะ (healthy workplace) ของ ชาญวิทย์ วสันต์นารัตน์ และคณะ (2556) ว่าเป็นสถานที่ทำงานซึ่งพนักงานและผู้บริหารร่วมป้องกันเพื่อพัฒนากระบวนการของการปกป้อง และสนับสนุนสุขภาพ ความปลอดภัยและความเป็นอยู่ของพนักงานทุกคน และเพื่อให้เกิดความยั่งยืนใน 4 มิติ คือ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ สภาพแวดล้อมทางสังคมจิตวิทยา ทรัพยากรบุคลากรที่มีสุขภาพที่ดี และมีส่วนร่วมของชุมชนกับองค์กร

เช่นเดียวกับที่ อุทัยวรรณ ศิริรัตน์ (2562) ที่ว่า โรงเรียนแห่งความสุข (happy school) หมายถึง สถานศึกษา ที่จัดการศึกษาได้ก้าวหน้าตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้โดยมีเกณฑ์พิจารณา 3 ด้าน คือ (1) บุคคล (2) กระบวนการ และ (3) สถานที่สภาพแวดล้อม บุคลากรทุกฝ่ายมีความพึงพอใจ และตั้งใจทำตามหน้าที่ ร่วมมือร่วมใจกัน ในการจัดการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีความสุข มีการจัดบรรยากาศทางการเรียนการสอน ที่เกื้อหนุนให้มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีเอื้อต่อการเรียนรู้และผู้เรียนได้เต็มศักยภาพรอบด้านทั้งด้าน ร่างกาย ด้านสังคมและอารมณ์ ผลการสรุปความคิดเห็นข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ ที่เห็น พ้องกัน ถึงองค์ประกอบรูปแบบโรงเรียนแห่งความสุข พร้อมตั้งชื่อองค์ประกอบรูปแบบแห่งความสุข สำหรับ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหวหรือสุขภาพ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สอดคล้องกับปัจจัย คือ ความมั่นคง การเข้าถึงความรู้ ความมีอิสระส่วนบุคคล ความเสมอภาค สุขภาพแข็งแรง สุขภาพจิตดี ตำแหน่งทางสังคมและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิต (อุทัยวรรณ ศิริรัตน์, 2562) พ้องกับ ลลิตา มาไพศาลทรัพย์ (2557) กล่าวถึงความสำคัญของความสุขที่เกิดขึ้นในองค์กร สรุปว่า คนทำงานเป็นกำลังหลัก ของครอบครัว องค์กรชุมชนและสังคมเป็นคนทำงานมีความสุขย่อมส่งผลกระทบต่อผลผลิตองค์กร Allen and McCarthy (2016) กล่าวถึงความสำคัญของความสุขที่เกิดขึ้นในองค์กร สรุปว่า ความสุขของบุคคล เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการทำงานลักษณะงานเชิงบวกมีความคิดสร้างสรรค์ เกิดความยืดหยุ่นในการทำงาน เป็นไปตามแนวคิดองค์กรแห่งความสุขไว้ 4 ด้าน คือ สภาพแวดล้อมในการทำงานทางกายภาพ สุขภาวะใน การทำงาน สุขภาพส่วนบุคคลในที่ทำงาน และชุมชนสัมพันธ์ องค์กรอนามัยโลก (2561) ซึ่งองค์การ สหประชาชาติ ได้จัดทำ World Happiness Report ปี 2562 เพื่อสำรวจ ประเทศที่มีประชากรมีความสุขมาก ที่สุดและน้อยที่สุด ด้วยจัดทำดัชนีตัวชี้วัด 6 ด้านหลัก ๆ คือ การกินดีอยู่ดีของประชากรรายได้ การมีเสรีภาพ ความเชื่อใจอายุขัยเฉลี่ยของประชากรสุขภาพดี การสนับสนุนทางสังคมและความเอื้ออาทรของเพื่อนมนุษย์ ซึ่งประเทศไทย เป็นประเทศที่ 52 ประเทศจากการสำรวจ 156 ประเทศ องค์กรสหประชาชาติ (2562) และ พระมหาวิมลชัย วชิรเมธี (2553) กล่าวถึง 5 ขั้นตอนของความสุขทางพระพุทธศาสนา ว่า ความสุขของมนุษย์ทาง พระพุทธศาสนา ว่า ความสุขทางมนุษย์มี 5 ระดับ คือ สุขเกิดจากความมี เป็นความสุขในระดับเศรษฐกิจ ความสุขจากความดี สุขจากการมีความรู้ ความสุขจากความสงบร่มเย็น และวิมุตติสุขที่เป็นความสุขจากการ เป็นอิสระจากความอยาก ว. วชิรเมธี (2563) และการทำงานอย่างไรให้มีความสุข คือ ทำงานที่ใจรัก ทำงาน ทุกชิ้นให้เต็มที่ให้ดี ทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต โปร่งใส และเป็นนักประสานที่ มีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน ร่วมงาน ว. วชิรเมธี (2563) เป็นองค์ประกอบรูปแบบโรงเรียนแห่งความสุขสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่อง ทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหวหรือสุขภาพ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ คือ **ด้านที่ 1** ด้าน สมานฉันท์การสร้างสามัคคีและความเอื้ออาทรในโรงเรียนเฉพาะทางสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่อง ทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหวเป็นสิ่งสำคัญ การมีบรรยากาศของความรักและความร่วมมือในองค์กรช่วยให้ บุคลากรทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและลดความขัดแย้ง การบริหารจัดการที่ดีจะช่วยสร้างขวัญกำลังใจและ ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร ทำให้ทุกคนทำงานได้ดีขึ้น และทำให้โรงเรียนเป็นองค์กรแห่งความสุขตาม แนวทางของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) รวมถึงงานวิจัยที่แสดงให้เห็นถึงการ สร้างความสุขในองค์กรที่มีความร่วมมือและสภาพแวดล้อมที่ดี (ละอองทิพย์, 2556; สมคิด ปิ่นทอง, 2556) **ด้านที่ 2** ด้านผ่อนคลายสบายใจการผ่อนคลายและการสร้างสภาพแวดล้อมที่สบายใจช่วยให้บุคลากรพัฒนา งานและมีความสุข การจัดสรรบุคลากรให้ทำงานตรงตามความสามารถและความต้องการช่วยลดความเครียด และเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน การส่งเสริมให้มีการพักผ่อนและทำกิจกรรมผ่อนคลายเป็นสิ่งสำคัญในการ รักษาสมดุลชีวิตและการทำงาน (จุฑามาศ, 2556; ว. วชิรเมธี, 2563) **ด้านที่ 3** ด้านสภาพแวดล้อมการสร้าง สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงานและความปลอดภัยในอาคารเรียนมีความสำคัญต่อความสุขและ ประสิทธิภาพของการทำงาน การดูแลและบำรุงรักษาสถานที่และอุปกรณ์ให้ดีเพื่อสุขภาพของนักเรียนและ

บุคลากร สอดคล้องกับแนวทางของการพัฒนาองค์กรที่มีสุขภาพดีและปลอดภัย (Van der Doef et al., 2012; ขวัญเมือง, 2557) **ด้านที่ 4** ด้านองค์กรเป็นเลิศ การบริหารจัดการองค์กรให้มีความเป็นเลิศต้องมุ่งเน้นที่การสร้างสามัคคีและการบริหารที่มีประสิทธิภาพ การใช้หลักการ PDCA (Plan-Do-Check-Act) และการวางแผนกลยุทธ์ที่ชัดเจนช่วยให้การบริหารโรงเรียนมีคุณภาพและประสิทธิภาพ การพัฒนาองค์กรเพื่อความเป็นเลิศต้องพิจารณาทุกด้านรวมทั้งการจัดการทรัพยากรบุคคลและการสร้างบรรยากาศที่ดี (ขวัญเมือง, 2556; ยุพาวรรณ, 2559) **ด้านที่ 5** ด้านก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาและการเรียนการสอนเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการพัฒนานักเรียนและบุคลากร การใช้เทคโนโลยีช่วยในการบริหารงานและการพัฒนาการเรียนรู้มีบทบาทสำคัญในยุคสมัยใหม่ (ทิพวัลย์, 2557; ณัฏฐลิตา, 2561)

3. ประเมินคุณภาพการทดลองใช้รูปแบบโรงเรียนแห่งความสุข สำหรับนักเรียน รวมทั้งครูผู้สอน บุคลากรทางการศึกษา และผู้ปกครองที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนสำหรับนักเรียนผู้ปกครองทางร่างกาย หรือ การเคลื่อนไหว หรือสุขภาพ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่า การประเมินผลการใช้รูปแบบ ด้วยการประเมินผลจากบันทึกข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการสถานศึกษาด้วยรูปแบบองค์กรแห่งความสุข ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้ในโรงเรียนศรีสังวาลย์เชียงใหม่ ตามรายการประเมินเกณฑ์พิจารณาต่าง ๆ ขององค์กรประกอบไปด้วย 5 ด้าน พบว่า มีเอกสารร่องรอยการบริหารจัดการครบทุกด้าน สรุปผล ประเมินระดับคุณภาพตามเกณฑ์พิจารณาดังนี้

1. ด้านสมานฉันท์ มีระดับดีมาก เอกสารการสรุปงาน/กิจกรรม/โครงการ บางส่วนยังไม่สมบูรณ์ และมีงานเฉพาะหน้าของชุมชน หน่วยงานทั้งในและนอกสังกัดที่มีการระดมคณะครู/บุคลากรให้ดำเนินการ สังเกตได้จากงานที่สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีมีประสิทธิภาพและได้รับการชมเชยอยู่บ่อยครั้ง
2. ด้านสภาพแวดล้อม มีระดับดีมาก เนื่องจากมีบันทึกสถิติของการใช้ห้องต่าง ๆ มีการรักษาความสะอาดความปลอดภัยตลอดเวลา จัดเวรยามดูแลบุคลากร กรณีพำนักรในโรงเรียน มีระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนและสถิติที่ผู้ศึกษาดูงานเฉลี่ย 2 ครั้ง/สัปดาห์ มีการติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง
3. ด้านผ่อนคลายสบายใจ มีระดับดีมาก เนื่องจากบุคลากรของโรงเรียน ได้รับการตรวจสุขภาพจิตแล้ว ทุกคนมีสุขภาพจิตที่มีความรักองค์กรมีความสุขสนุกกับการทำงาน มีสถิติลาออกน้อยมาก
4. ด้านองค์กรเป็นเลิศ มีระดับดีมาก เนื่องจากโรงเรียนได้จัดทำหลักสูตร STEAM and Coding สู่ Smart Farm และหลักสูตรฐานสมรรถนะที่ตรงเหมาะสมกับความต้องการจำเป็นของนักเรียน ทำให้กระบวนการ จัดการเรียนการสอนมุ่งพัฒนานักเรียนและบุคลากรให้ประสบความสำเร็จ ตามเป้าหมายที่มีประสิทธิภาพทำให้นักเรียนได้รับรางวัลในผลงานด้านต่าง ๆ รวมถึงการเป็นโรงเรียนพระราชทานระดับมัธยมศึกษาขนาดเล็ก
5. ด้านก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมีระดับดีมาก เนื่องจากโรงเรียนมีนโยบายส่งเสริมสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีนวัตกรรมสารสนเทศทั้งนอกและในห้องเรียนและห้องเรียนเสริมต่าง ๆ ทำให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถในการใช้ ICT และได้รับรางวัลมากมาย รวมถึงบุคลากรที่มีการสอน มีส่วนร่วม ในกิจกรรมต่าง ๆ ด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปปฏิบัติ

การบริหารสถานศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหวมีความหลากหลาย แม้จะอยู่ภายใต้การดูแลเดียวกัน แต่การบริหารจัดการยังขาดทัศนคติเชิงบวกและการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องมีการพัฒนาทักษะและความรู้ รวมถึงการใช้เทคโนโลยีในการจัด

การศึกษา และส่งเสริมสุขภาพทั้งกายและจิตใจ การพัฒนาโรงเรียนให้เป็นองค์กรแห่งความสุขควรให้อิสระในการบริหารแก่ผู้บริหาร ครู และบุคลากร พร้อมกับการประเมินผลและเผยแพร่องค์ความรู้ให้กับเครือข่ายโรงเรียนอื่น ๆ เพื่อพัฒนาร่วมกัน

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีบทบาทในการกำหนดและแปลงนโยบายให้สอดคล้องกับความต้องการของคณะกรรมการ ผู้ปกครอง และนักเรียน ควรนำรูปแบบที่พัฒนาจากการวิจัยไปใช้ในการกำหนดนโยบายและแผนปฏิบัติการ เพื่อให้สอดคล้องและมีทิศทางเดียวกัน โดยมีเป้าหมายให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความต้องการใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาทักษะการช่วยเหลือตัวเองและการคิดวิเคราะห์

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

การพัฒนารูปแบบสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งความสุขควรควบคู่กับการพัฒนาเป็นองค์กรที่มีความเป็นเลิศ ควรปรับหลักสูตรการเรียนการสอนให้มีการใช้เทคโนโลยีและวิธีการสอนที่เหมาะสม เช่น Project-Based Learning ลดเวลาการบรรยายเพิ่มเวลาการเรียนรู้ ควบคู่กับการพัฒนาครูให้มีเทคนิควิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะสอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

เอกสารอ้างอิง

- ขวัญเมือง แก้วดำเกิง. (2556). *ก้าวไปสู่องค์กรสุขภาวะ ก้าวไปเป็น Happy Workplace ความรู้สำหรับนักสร้างสุข*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.
- ขวัญเมือง แก้วดำเกิง. (2557). *วิถีแห่งการสร้างสุข: ปัจจัยพัฒนาองค์กรสร้างสุข*. คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. *วารสารสุขศึกษา*, 37(127), 45-46.
- จุฑามาศ แก้วพิจิตร และคณะ. (2556). *123 สู่การเป็นองค์กรแห่งความสุข*. กรุงเทพฯ: สองขา ครีเอชั่น.
- ชาญวิทย์ วสันต์นารัตน์ และคณะ. (2556). *มาสร้างองค์กรแห่งความสุขกันเถอะ*. กรุงเทพฯ: สองขา ครีเอชั่น.
- ณัฐพงษ์ น้อยโคตร. (2565). *แนวทางการพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งความสุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ณัทชิตา บุตรดีวงศ์. (2561). *การใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนแสนสุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยเกริก.
- ทิพวัลย์ รามรณ. (2557). *สรรพสาระองค์กรแห่งความสุข เล่ม 2: เรื่องดี ๆ ของความสุขในองค์กร*. กรุงเทพฯ: พี. เอ. สีสว่าง.
- ธนวุฒิ แก้วนุช. (2561). *รูปแบบการพัฒนาสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสู่การเป็นองค์กรแห่งความสุข (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุสิตบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- นุชี มะเด็ง. (2564). *รูปแบบการบริหารโรงเรียนแห่งความสุขโรงเรียน โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 39 จังหวัดนราธิวาส. วารสารบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต*, 17(2), 109-127.
- พระมหาวิชัย วชิรเมธี. (2553). *ธรรมนำเทรนด์* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: LIPS Pub.
- ว. วชิรเมธี. (2563). *ทำงานอย่างไรให้มีความสุข*. ค้นเมื่อ 14 กรกฎาคม 2563, จาก <http://1ab.in/vg>
- พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พุทธศักราช 2551. (2551). *ราชกิจจานุเบกษา*, 125(42 ก).
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542. (2542). *ราชกิจจานุเบกษา*, 116(74ก).
- ยุภาวรรณ โมรัฐเถียรและคณะ. (2559). *การพัฒนาแบบการบริหารโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. วารสารการศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา*, 10(1), 31-45.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560. (2560). *ราชกิจจานุเบกษา*, 134(40 ก).

- รายงานดัชนีชี้วัดความสุขของยูเอ็น. (2562). ค้นเมื่อ 8 พฤษภาคม 2565, จาก <https://voicetv.co.th/read/iFQn9dek8>
- ลลิตา มาไพศาลทรัพย์ และคณะ. (2557). *สรรสาระองค์กรแห่งความสุข เล่ม 1: กระบวนการเคลื่อนสร้างสุข*. กรุงเทพฯ: พี. เอ. ลีฟวิ่ง.
- ละอองทิพย์ บุญเกียรติ. (2556). *องค์กรแห่งความสุข (Happy Workplace)*. ค้นเมื่อ 10 พฤษภาคม 2565, จาก <https://mrslaongtip.wordpress.com/2013/09/11/องค์กรแห่งความสุข-happy-workplace/>
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2559). *แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวง ศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)*. กรุงเทพฯ: สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวง ศึกษาธิการ.
- สุดา สุขอ่ำ. (2561). *รูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่มีความสุขในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ*. กรุงเทพฯ: กระทรวง ศึกษาธิการ.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2553). *การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน (พิมพ์ครั้งที่ 14)*. กรุงเทพฯ: แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- องค์กรสหประชาชาติ. (2562). *ดินแดนแห่งความสุขของโลกปี 2562*. ค้นเมื่อ 14 กรกฎาคม 2563, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/business/830658>
- องค์การอนามัยโลก. (2018). *The World Happiness Report*. ค้นเมื่อ 5 พฤษภาคม 2565, จาก <https://worldhappiness.report/ed/2018/>
- อุทัยวรรณ ศรีรัตน์. (2562). การเป็นโรงเรียนแห่งความสุขของโรงเรียนชุมชนบ้านหนองฝ้าย. *วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 11(2), 17-31.
- อุทัยวรรณ ศรีรัตน์. (2562). *การเป็นโรงเรียนแห่งความสุขของโรงเรียนชุมชนบ้าน-หนองฝ้าย (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Allen, M. S., & McCarthy, P. J. (2016). Be happy in your work: The role of positive psychology in working with change and performance. *Journal of Change Management*, 16(1), 1–20.
- Cronbach, L. J. (1984). *Essentials of psychological testing* (4th ed.). New York, NY: Harper & Row.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.
- Pham Minh Gian. (2021). Happy Schools: Perspectives and Matters of Organization-Pedagogy in School's Building and Development. *International Education Studies*, 14(6), 92–102.
- Sezer, S., & Can. E. (2020). School happiness: A grounded theory. *Educational Policy Analysis and Strategic Research*, 15(1), 44–62.
- Van der Doef, M., Mbazzi, F. B., & Verhoeven, C. (2012). Job conditions, job satisfaction, somatic complaints and burnout among East African nurses. *Journal of Clinical Nursing*, 21(11-12), 1763–1775.